

POSTANOWIENIE

Dnia 23 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa Z. W.

przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie
o zadośćuczynienie ewentualnie o odszkodowanie za nierówne traktowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 sierpnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku
z dnia 26 kwietnia 2021 r., sygn. akt VII Pa 97/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.350 zł
(jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2021 r. na skutek apelacji pozwanej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie (dalej jako ARiMR) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 3 lipca 2020 r. w punkcie II w ten sposób, że oddalił powództwo oraz w punkcie III w ten sposób, że odstąpił od obciążania powoda Z. W. kosztami zastępstwa procesowego, uchylił „pkt 4 i 5 wyroku” oraz dodał „pkt IV” i przyznał pełnomocnikowi procesowemu z urzędu od Skarbu Państwa kwotę 1.800 zł plus VAT (pkt 1), oddalił apelację powoda (pkt 2), przyznał pełnomocnikowi powoda z urzędu ze Skarbu Państwa kwotę 900 zł plus VAT tytułem nieopłaconej pomocy

prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym (pkt 3), odstąpił od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt 4), nakazał zwrócić powodowi na rzecz pozwanej kwotę 3.660 zł tytułem spełnionego świadczenia z rygoru natychmiastowej wykonalności (pkt 5).

W tej sprawie powód domagał się od pozwanej odszkodowania za dopuszczenie się dyskryminacji w miejscu pracy ze względu na wiek, czego wypadkową miało być nieprzedłużenie z nim umowy o pracę - czyli roszczenia wynikającego z art. 11³ k.p. w związku z art. 18^{3a} § 1 k.p. w związku z art. 18^{3d} k.p. Jako roszczenie ewentualne powód wskazał na odszkodowanie za nierówne traktowanie na podstawie art. 11² k.p. w związku z art. 300 k.p. w związku z art. 471 k.c.

Sąd pierwszej instancji oddalił roszczenie mające wynikać z dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na wiek jako nieuzasadnione. Uwzględnił natomiast roszczenie o odszkodowanie za nierówne traktowanie, uznając, że przejawem nierównego traktowania powoda było zaproponowanie mu przez pozwaną umowy o pracę na czas próbny. Powód jawi się bowiem jako wieloletni, doświadczony i dobrze wykształcony pracownik, wobec czego po długoletniej pracy dla Agencji Rynku Rolnego zaproponowanie mu umowy na okres próbny należy uznać za nierówne traktowanie. Przejawem nierównego traktowania było również to, że w stosunku do powoda wymagano zdawalności egzaminów w sytuacji, w której nie miał on możliwości faktycznej do tych egzaminów się przygotować. Nie został bowiem wyposażony w komputer mający połączenie z siecią wewnętrzną każdego dnia oraz nie miał czasu na przygotowanie się do egzaminów, pracując poza siedzibą pracodawcy, częstokroć wykonując pracę kierowcy, nie miał tym samym możliwości szkolenia się w czasie podróży na miejsce kontroli.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelacje obu stron podzielił dokonane przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną w zakresie oddalenia roszczenia wynikającego z dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na wiek. Ponadto uznał, że powód mylnie odczytywał swoją sytuację jako przejawy dyskryminacji czy nierównego traktowania.

Powód wniósł skargę kasacyjną, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w punkcie I zmieniającym wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalającym powództwo w

zakresie roszczenia o odszkodowanie w związku z naruszeniem zasady równego traktowania oraz w części oddalającej jego apelację, tj. w zakresie roszczenia o odszkodowanie za dyskryminację w miejscu pracy, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 11² k.p., art. 11³ k.p. w związku z art. 18^{3a} k.p. oraz 18^{3b} k.p., przez błędną wykładnię tych przepisów polegającą na uznaniu, że nie był on dyskryminowany ze względu na wiek ani nierówno traktowany w miejscu pracy.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na istotne zagadnienie prawne dotyczące zasady równości pracowników i zakazu dyskryminacji w zatrudnieniu. W ocenie skarżącego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione, aby ustalić, czy zachowania zarzucane pozwanej są sposobami naruszania praw pracowniczych, czy sposobami utrudniania prawidłowego wykonywania pracy przez pracownika, skutkującymi nieprzedłużaniem umowy o pracę na krótko przed uzyskaniem ochrony przedemerytalnej, tym samym czy naruszają przepisy Kodeksu pracy dotyczące równości pracowników i zakazu dyskryminacji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca

wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12 i powołane tam orzeczenia).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Jak wynika z rozważań dokonanych powyżej, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy

przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnieniu skarżący ograniczył się natomiast do sformułowania wątpliwości odnoszących się do ustalenia „czy zachowania zarzucane pozwanemu są sposobami naruszania praw pracowniczych czy sposobami utrudniania prawidłowego wykonywania pracy przez pracownika, skutkującymi nieprzedłużaniem umowy o pracę na krótko przed uzyskaniem przez niego ochrony przedemerytalnej, tym samym czy naruszają przepisy kodeksu pracy dotyczące równości pracowników i zakazu dyskryminacji”.

Sugerując potrzebę rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie nawiązał do treści przepisów prawa, wskazując jedynie, że w sprawie występuje zagadnienie prawne związane z zasadą równości pracowników i zakazem dyskryminacji w zatrudnieniu. Nie wyjaśnił, na czym polegają trudności w dekodowaniu norm prawnych, do jakich rozbieżnych wniosków może prowadzić wykładnia tych przepisów ani jakie jest stanowisko skarżącego w tej kwestii. Nie przedstawił zatem argumentacji jurydycznej, za pomocą której wykazałby, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne cechujące się walorem „istotności” wymaganym w przypadku zagadnień, które mogą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; z dnia 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; z dnia 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527).

Skarżący w istocie nie formułuje więc abstrakcyjnego zagadnienia prawnego, a zmierza wyłącznie do rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy w sytuacji, gdy Sąd Najwyższy nie jest sądem trzeciej instancji i jako sąd prawa a nie sąd faktów związany jest ustaleniami faktycznymi w sprawie. Natomiast zastosowanie prawa w konkretnej sprawie to domena podstawy przedsądu wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., na którą to podstawę skarżący nie powołuje się w skardze kasacyjnej.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej w myśl art. 98 § 1 k.p.c.

[as]